

Öszentsége
XIII. Leó pápa
Isten szolgáinak szolgája

„HUMANUM GENUS”

kezdetű enciklikája
a szabadkőművességről

1884. április 20.

*Tisztelendő Testvéreinknek,
az egyetemes katolikus világ pátriárkáinak, prímásainak, érsekeinek és püspökeinek, akik az
apostoli
székkel kegyelemben és közösségben élnek.*

Tisztelendő Testvérek! Üdvöt és apostoli áldást.

MIUTÁN AZ EMBERI NEM, a gonosz szellem irigy incselkedései következtében teremtőjétől s a mennyei javak adományozójától, Istentől, szájalomra méltóan elszakadt, két, nemcsak különböző, de egymással merőben szembenálló táborra oszlott, melyeknek egyike állhatatosan az igazság és erény mellett, másika pedig e kettő ellen küzd. Az egyik Istennek földi országa, Jézus Krisztusnak igaz Anyaszentegyháza, melynek ha igazán s úgy, hogy örök üdvösségünket is biztosítjuk, tagjai lenni akarunk, Istent, s az ő egyszülött Fiát teljes meggyőződésből és határozott akarattal kell szolgálnunk. A másik az ördögnek országa, melynek szolgálatában és hatalmában vannak mindazok, kik mesterük és ősszüleink gyászos példáját követve, s az isteni örökkévaló törvény előtt meghajolni vonakodva, törekvéseikben Istent nem ritkán mellőzik, sőt gyakran nyíltan fel is láznak ellene. Ezen ellentétes törvények hatása alatt, ellentétes irányt követő két városhoz hasonló, kétféle országnak természetét jól ismerte fel s jól jellemezte *Szent Ágoston*, midőn azon tényezőt, mely minden egyesnek létet adott, élesen megkülönböztető rövidséggel ekként vonalazta körül: „*A kétféle szeretet, kétféle várost emelt magának: egy földit, az Isten megvetéséig elfajult önszeretet: egy mennyeit, az önmegvetésig felmagasztosult szeretet Isten iránt.*” E két város századokon át különböző fegyverekkel s váltakozó harcmóddal, bár nem mindig ugyanazon tüzzel és eréllyel küzdött egymás ellen, manapság pedig azt tapasztaljuk, hogy a gonosz irányzatok pártolói mindnyájan összeesküdve, kettőzött erővel működnek, amiben őket a „szabadkőművesek” elnevezés alatt ismeretes, világszerte elterjedt és erősen szervezett szövetség nemcsak ösztönzi, hanem hathatósan támogatja is. Terveiket ugyanis többé nem is titkolva, a legnagyobb vakmerőséggel Istennek szent tekintélye ellen felbujtogatják egymást, s nyilvánosan és mindnyájunk szemeláttára oda törekszenek, hogy Istennek Anyaszentegyházát végveszedelembé sodorják, hogy ekként, ha lehetne a keresztény népeket végképpen megfosszák azon javaktól és jótéteményektől, melyeket a Megváltó Jézus Krisztus szerzett nekünk. Ennyi csapás súlya alatt Isten iránti szeretetünk gyakran új fohászt hoz ajkainkra: „*Íme ellenségeid fölzendültek és akik gyűlölnék téged, fejüket fölemelték. A Te néped fölött gonosz tanácsot tartanak és a te szentjeid ellen ármánykodnak. Mondják, irtsuk ki őket a nemzetek közül.*”

Ily válságos időben, midőn minden keresztény intézmény oly ádáz és állandó nyakassággal támadtatik meg, kötelességünknek tartjuk jelezni a veszélyt, rámutatni az ellenségre, s ravaszágával és tervével tőlünk telhetőleg szembeszállni, nehogy örökre elveszenek azok,

kiknek lelki üdve ránk van bízva, s hogy Jézus Krisztusnak birodalma, melynek védelmére rendeltettünk, ne csak fennálljon s sértetlen maradjon, hanem folyton öregbedve terjesztessék is e földön.

Elődeink, a római pápák, kik a keresztény népnek lelki üdve felett mindig féltékenyen örködték, a támadásait titkos odúiból intéző félelmetes ellenséget s ennek szándékait csakhamar felismerték; mint bölcsen előrelátó tanítók felszólaltak, s **jelezve a vést, óva intették a fejedelmeket és népeket, nehogy ezen csalárd fogások és üzelmek miatt törbe essenek.** Először is *XII. Kelemen* 1738-ban mutatott rá e veszedelemre kinek ebbeli rendelkezését *XIV. Benedek* megújítva, saját tekintélyével erősítette meg Nyomukban haladt *VII. Piusz és XII. Leó*, „*Quo graviora*” kezdetű (1825. március hó 13-án kibocsátott) apostoli rendeletében elődeinek ez ügybeni rendelkezéseit, s nyilatkozványait egybefoglalva örök időkre érvényeseknek nyilatkoztatta ki. Hasonló értelemben nyilatkozott *VIII. Piusz, XVI. Gergely*, ismételten pedig *IX. Piusz*.

Mínthogy ugyanis ezen szabadkőműves szövetkezetnek természete és mibenléte szembetűnő jelekből, egyes bírói esetek letárgyalásából napfényre került szabályaiból és szertartásaiból, valamint bizonyos magyarázatokat s fejtegetéseket tartalmazó irodalmi termékekből, nemkülönben egyes beavatott egyéneknek tanúbizonyásaiból is eléggé felismerhető volt, ezen apostoli szentszék nyíltan kárhóztatta azt, kijelentvén, miszerint a szabadkőműves szövetkezet, amely jog- s törvényellenesen keletkezett, éppoly veszedelmes, nemcsak a keresztény egyházra, hanem az államra nézve is; egyúttal pedig a súlyosban vétkezők irányában alkalmaztatni büntetések terhe alatt határozott szabályokban megtiltotta, hogy valaki ezen szövetkezet tagjainak sorába lépjen. Viszont a szövetkezetnek tagjai emiatt haragra lobbánván, azon reményben, hogy e nyilatkozatoknak hatályát, azokat részint megvetve, részint rágalmozva vagy kikerülniük vagy legalább meggyengíteniük sikerült, arról vádolák az azokat kibocsátó pápákat, hogy nyilatkozataikban az igazságosságot, vagy legalább a kellő mértéket tévesztették szem elől. Ekként iparkodtak *XII. Kelemen, XIV. Benedek*, valamint *VII. és IX. Piusz* apostoli rendeleteinek tekintélyét csorbítani, hatásuk élét elvenni; csakhogy magában a szövetkezetben is találtattak, kik bár önkénytelenül, mégis bevallották, hogy amit a római pápák tettek, a katolikus hit és erkölcsstan szempontjából jogosan történt. Egyetértett a római pápákkal több fejedelem és hatalmas államférfiú is, kik a szabadkőműves szövetkezetet majd a szentszék által elítéltetni kívánták, majd saját törvényeikkel kárhóztatták, amint ez Németalföldön, Ausztriában, Svájcban, Spanyol- és Bajorhonban, Savoyában, valamint Olaszhon egyéb részeiben is történt.

De mindezek mellett kiváló figyelmet érdemel azon körülmény, hogy elődeinknek ezen bölcs előrelátását a dolgoknak végkimenetele teljes egészében igazolta. Előrelátó és atyai gondoskodásuknak ugyanis nem volt mindig s mindenütt óhajtott eredménye, minek oka részint a bűnösöknek ravaszságában s tettetésében, részint másoknak, mégpedig azoknak meggondolatlan könnyelműségében keresendő, kiknek leginkább érdekükben állt a dolgok menetét éber figyelemmel kísérni. Innen van, hogy **a szabadkőműves szövetkezet másfél évszázad alatt minden várakozás ellenére annyira elterjedt**, s éppoly ravaszul, mint arcátlanul a társadalom minden osztályába betolakodván, **egyes államokban az uralmat magához ragadta**. E gyors s félelmetes előrenyomulása tényleg megszülte azon veszedelmet az egyházra, a fejedelmek hatalmára és a közjóra nézve, melyet elődeink már régen előre láttak. Mert annyira jutott a dolog, hogy nem ugyan az egyházat, melynek sokkal szilárdabb alapja van, semhogy emberi hatalom megejthetné; de igenis **az államokat kell féltetni**, melyekben a szóban levő vagy attól nem igen különböző szolgálai szerepet játszó egyéb szövetkezetek, mint annak eszközei uralkodnak.

Ez oknál fogva, mielőtt az egyház kormányzatát átvettük, szükségesnek láttuk, sőt éreztük, tekintélyünk hatalmával ellenállani eme nagy veszedelemnek. Valóban gyakrabban kerestük az alkalmat, hogy üldözőbe vegyük ama tanok egyes tételeit melyekre a szabadkőműves vélemények elfajultsága befolyást gyakorolt. Így vállalkoztunk „*Quod Apostolici muneris*” kezdetű enciklikánkkal a szocialisták és kommunisták rémtanainak cáfolására; gondunk volt továbbá arra, hogy a családi frigynek sokak által csak homályosan ismert valódi és tiszta fogalmát, amennyiben annak gyökere s forrása a házasságban keresendő, megvédjük és értelmezzük; végre „*Diuturnum*” kezdetű enciklikánkban tárgyaltuk a keresztény bölcsesség alapelveire fektetett politikai hatalom lényegét, mely természeténél fogva a népek és fejedelmek jólétével elválaszthatatlanul van összeforrasztva. Most pedig elődeink példáján buzdulva arra határoztuk el magunkat, hogy a szabadkőművesség egyesületét, ennek egyetemes tanát és céljait, eljárási módjait és terveit választva tanításunk tárgyául annak káros hatását kellően megvilágítsuk, és így e gyászos társadalmi bajnak veszélyes következményeit eltávolíthassuk.

Vannak különböző szövetkezetek, melyek habár névre, szokásra, alakra s eredetre nézve egymástól különböznek, mégis miután céljaik azonossága s főbb tantételeik hasonlatossága miatt együvé tartoznak, lényegileg megegyeznek a szabadkőművesek szövetkezetével, mely amazoknak mintegy központul szolgál, melyből mindazok kiindulnak, és ahová ismét visszatérnek. Mert habár ezek most már nem is lappanganak homályban, de sőt az emberek szemeláttára, világos nappal is tartják üléseiket, majd folyóirataikat is kiadják, mégis a dolog lényegébe hatolva, be kell vallanunk, hogy a titkos szövetségek jellegével bírnak. Sok titkoszerű van ugyanis azokban, miket féltékenyen iparkodnak elfátyolozni nemcsak idegenek, hanem a tagtársak zöme előtt is, milyenek legtitkosabb és legvégsőbb céljaik, az egyes osztályok nagymesterei, egyes titkos és bizalmas összejöveteleik, úgyszintén határozataik s ezek keresztülvitelének módja és eszközei. Ide tartozik a tagok jogainak, kötelességeinek s hivatalainak nagy különbsége is, ide a fegyelmi szigor, mellyel kormányoztatnak. A beavatandók kötelesek ünnepélyesen ígérni, sőt esküvel fogadni, hogy soha senkinek és semmiféleképpen sem fogják elárulni a tagtársakat, a jelvényeket és tanokat. Így törekednek a szabadkőművesek, mint hajdan a manicheusok, állandó furfanggal és tettetéssel önmagukat elrejtteni, hogy róluk övéiken kívül senkinek se legyen tudomása. Fölkeresik a rejtkehelyeket; fölveszik a tudósok és bölcsek álarcát, hogy művelteknek látszassanak; nyelvükön hordják a magasabb műveltség szavait és a szűkölködők iránti szeretetet, és **fennen hirdetik, hogy egyedüli céljuk a tömeg jólétét elősegíteni s a polgári társadalom előnyeiben a lehető legtöbbet részesíteni.** Azonban ha ez mind igaz is volna, még sincs mindezekben felölelve minden céljuk.

A fölavatottaknak azon fölül meg kell ígérniük és fogadniuk, hogy vezéreik és mestereiknek a legnagyobb készséggel és bizalommal szót fogadnak, minden jeladásukra készen állnak, parancsaikat teljesítik, ellenkező esetben készek bármily kínos büntetést, sőt magát a halált is elszenvetni. És csakugyan: a titkok elárulóit s a parancsszónak ellenszegülőket nem ritkán ki is végezik, és pedig oly vakmerőséggel és ügyességgel, hogy a gyilkos a körütekintő és a büntények megtorlására rendelt igazságszolgáltatást is nemegyszer kijátssza. Márpedig színlelni és a homályban lappangani, az embereket anélkül, hogy őket tájékoztatnák, miről van a szó, mint rabszolgákat a legszorosabb hitre lekötni, őket idegen önkénynek alávetve minden gonosz tette fölhasználni, a bűn büntetlenségének örve alatt kezükbe gyilkot nyújtani, mindez oly gonoszság, mely a természetes rendbe ütközik. Amiért maga a józan ész is világosan meggyőz bennünket arról, hogy a szövetkezet, melyről szólunk, a természetes igazsággal és tisztességgel homlokegyenest ellenkezik. Ámde még más érvek is bizonyítják, hogy a szabadkőművesség lényegében ellentétben áll a becsületességgel. Mert bármily

ügyesen és ravaszul tudjanak is az emberek titkolni és bizonyos megszokott könnyűséggel hazudni, mégsem kerülhető el, hogy valamely működő ok nem volna valamiképp megvilágítható, azokból, amiket létrehozott. „*A jó fa rossz gyümölcsöt nem teremhet, sem pedig a rossz fa jó gyümölcsöt.*” (Mt 7,18) Márpedig a szabadkőművesség veszélyes és igen keserű gyümölcsöt hozott létre. Mert a fent elősorolt csalhatatlan jelekből is kiviláglik, **mi az ő végcéljuk**, nem egyéb tudniillik, mint alaposan **felforgatni a keresztény intézmények által megteremtett vallási és állami rendet, s helyébe saját kényük szerint a puszta természetelvűség tanainak alapján újat létesíteni.**

Amit a szabadkőművességről eddig mondtunk és mondani fogunk, azt nem annak egyes követőiről mondtuk, hanem általában az egész, sok rokon társulatot egyesítő szabadkőműves szövetezetről. Mert az egyes követők közt lehetnek számosan, akik, bár bűnösök azért, mert ilyen társulatokba léptek, mindazonáltal a társulat gonosz tetteiben közvetlenül nem részesek, s annak főcélját nem is ismerik. Hasonlóképp az egyes társulatok közt is lehetnek olyanok, melyek bizonyos végső következtetéseket nem helyeselnek, pedig azokat mint közös elveikből szükségképpen folyókat, hacsak undokságuk vissza nem riasztaná, el kellene fogadniuk. Továbbá némely társulatoknak idő- és helyviszonyok miatt kevesebbel kell beérniük, mint amennyit maguk óhajtanának vagy más társulatok elérnek: ámde azért nem szabad hinni, hogy ezek nem tartoznak a szabadkőműves szövetezethez, mivel ezt nem annyira a végrehajtott és bevégzett tények, mint inkább a tanok szerint kell megítélni.

Márpedig a természetelvieknek, mint az elnevezés maga is mutatja, föltételük az, hogy mindenben és mindenütt az emberi természet és emberi ész az egyedüli tanító és irányadó. Ezt állítván, az Isten iránti köteleességekkel mit sem törődnek vagy pedig azokat téves és ingatag véleményeikkel fölforgatják. Tagadják ugyanis, hogy az Isten valamit kinyilatkoztatott volna, vallási hitcikkelyt el nem fogadnak, semmit, amit az emberi ész föl nem fog, igaznak nem tartanak, semmiféle tant, melynek a hivatal tekintélye miatt hinni kellene, el nem ismernek. Minthogy pedig a katolikus egyháznak egyedül sajátos kötelessége az Istentől nyert tanokat, a tanítás tekintélyét az üdvösség egyéb égi segédeszközeivel együtt teljesen fölhasználni és sértetlenségében megőrizni és megvédeni, éppen azért amaz ellenségek dühe és támadásai leginkább ellene irányulnak.

Nézzük most, mit tesznek a szabadkőművesek a vallási dolgokban, különösen ott, hol nagyobb szabadságot engednek nekik, s ítélje meg mindenki, vajon tényleg nem hajtják-e végre a materialisták tanait. Régóta s makacs következetességgel azon vannak, hogy az egyháznak tanítói tisztjét s tekintélyét az államban tehetetlenné tegyék, s ez okból **folytonosan hirdetik és sürgetik, hogy az egyház az államtól teljesen elválasztandó**, s ezzel kizárják az egyház üdvös befolyását a törvényhozásból és az állam kormányzásából, s nekik tulajdonítandó, hogy az államok az egyház tanai és intézményeinek mellőzésével szerveztetnek. S nem érik be azzal, hogy az egyház vezérletét visszautasítják, hanem azt ellenséges támadásaikkal folyton sértik is. És valóban büntetlenül szabad megtámadniuk a katolikus vallás alapigazságait szóval, tollal és iskolákban, nem kímélik az egyház jogait, s nem kegyelmeznek Istentől előljáróinak. Az egyház önkormányzati szabadságát a lehető legszűkebb korlátok közé szorítják oly törvények által, melyek láthatólag ugyan kevésbé zsarnokiak, de tényleg a szabadság elnyomására hozattak.

Hasonlóképp látjuk, hogy a papságot külön és súlyos törvényeknek vetik alá, úgy, hogy az napról-napra számra nézve mindinkább kevesbedik és szűkölködik, az egyház javainak maradványait sérelmes rendszabályokkal megszorították, s megengedték, hogy az állam

azokkal kénye kedve szerint rendelkezessék, látjuk végre a szerzetesrendeket eltörölve, szétszórva. **Az esztelenség dühe azonban leginkább az apostoli szentszék és a római pápa ellen irányul.** Ezt ugyanis mindenekelőtt hamis ürügyek alatt világi hatalmától, szabadságának és jogainak eme védpajzsától megfosztották, majd sérelmes és a folyton növekedő nehézségek következtében túrhetetlen állapotba sodorták, míg végre odáig jutottunk, hogy a titkos társulatok tagjai nyíltan is hirdethetik azt, a mit sokáig titokban forraltak, hogy tudniillik **el kell törölni a pápák egyházi hatalmát is,** sőt végleg ki kell irtani magát az isteni jogon alapuló papságot. E tényről, ha egyebek nem is volnának, eléggé tanúskodik a beavatottak bizonyosága, kik közül sokan már máskor is a legújabban ismét bevallották, hogy **a szabadkőművesség célja, engesztelhetetlen gyűlölettel üldözni a katolicizmust,** s hogy addig meg nem nyugodnak, míg mindazt ki nem irtják, a mit a római pápák a vallás oltalmára rendeltek. És ha talán a fölveendő tagoktól nem is követelik, hogy határozott alakban mondjanak le katolikus hitükről, ez távolról sem ellenkezik a szabadkőművesek titkos céljaival, hanem inkább előmozdítja azokat. Így szedik rá ugyanis az együgyűeket s kevésbé óvatosakat, s körükbe még sokkal többeket becsalnak. Azzal pedig, hogy akárkit felekezeti különbség nélkül vesznek föl, tetteleg **terjesztik korunk ama nagy tévelyét, hogy semmit sem kell törődni a vallással, s hogy egyes vallások között semmi különbség sincs.** Ezen eljárásukkal végveszélyt hoznak minden vallásra, leginkább pedig fenyegetik a katolikus vallást, mely egyedül igaz levén, a többiekkel jogsérelem nélkül nem egyenértékesíthető. De a naturalisták itt meg nem állanak. A legfontosabb kérdések körül vakmerően haladván a tévely útján, akár az emberi természet tehetetlensége következtében, akár pedig mivel az igazságos Isten bünteti kevélységüket, rohamosan hanyatlanak a legszélsőbb végletekbe. Innét van, hogy rendszerükben azon igazságok bizonyossága és alapja is elenyészik, amiket az emberi ész természeti világánál fogva megismer, milyenek kétségkívül az Isten léte, az emberi lélek szellemisége és annak halhatatlansága. Már pedig a szabadkőművesek ugyanazon tévelyek zátonyára jutnak. Mert jóllehet, **általában vallják ugyan Isten létét,** tetteikkel mégis bizonyítják, hogy ez nem belső s erős meggyőződésük. Nem tagadják ugyanis, hogy Isten létezésének kérdése köztük a legnagyobb viszályoknak oka; s tudvalevő dolog, hogy legújabban is, éppen e kérdés miatt, nem kis veszekedés volt táborukban.

Tényleg azonban a szabadkőművesség egyes tagjainak megengedi, hogy szabadon vallhassák és védhessék Isten létét vagy nem létét, és azokat, akik Isten létét szemtelenül tagadják, éppúgy minden nehézség nélkül veszik föl, mint azokat, kik Istenben hinni látszanak ugyan, ám róla téves fogalmuk van, mint a pantheistáknak; ami nem egyéb, mint az istenségnek bizonyos torzképét elfogadni, de valójában annak létét megtagadni. Ha pedig ezen egyedüli erős alap egyszer meggyöngíttetik vagy végleg megdöntetik, szükségképpen inognak azon igazságok is, miknek megismerésére maga a természet vezet, minők, hogy a mindenség Isten szabad akaratából létezik, a világot isteni gondviselés kormányozza, hogy a lélek el nem enyészik, és hogy e földi életet más, örökkévaló élet váltja föl. Könnyen beláthatjuk, mivé lesznek a magán- és közerkölcsök, mihelyt ismereteink és tetteink ezen természeti alapelvei elenyésznek. Hallgatással mellőzzük az isteni erényeket, miket az isteni kegyelem különös ajándéka nélkül sem nem gyakorolhatunk, sem meg nem szerezhethünk, miknek természetesen nyomára sem akadunk azokban, kik az emberi nem megváltását, az égi kegyelmet, a szentségeket és a mennyei boldogságot tagadják, mert azt nem ismerik.

Szóljunk most a természeti törvényből folyó kötelemekről. Isten a világ teremtője és kormányzója, a természeti rendet fenntartó és annak megzavarását tiltó örök törvény, az embereknek a mulandóknál sokkal fölségesebb és az érzékiek fölé helyezett végcélja, ezek az igazságosságnak és erkölcsnek kútforrásai és alapelvei. Ha ezek mellőztetnek, amint ezt a

naturalisták és szabadkőművesek teszik, a jog és jogtalanságról való fogalom elhomályosul és támasztát veszti. És valóban, **a szabadkőművesek által kizárólagosan helyeselt erkölcsstan, melynek szellemében ők az ifjúságot nevelni akarják, nem más, mint amelyet polgárinak, függetlennek és szabadnak neveznek; vagyis amelyből a vallás eszméje teljesen ki van zárva.** Ámde mennyire tehetetlen és erőtlen ez, és mennyire változik a szenvedélyek különféle befolyásai alatt, eléggé látjuk a máris jelentkező szomorú gyümölcsökből. Ahol is az kiszorítván a keresztény nevelést, szélesebb tért foglalt, ott csakhamar pusztulnak a keresztény erkölcsök, elhatalmasodnak a tévelyek sötét rémei, és vakmerően üti fel fejét a gonoszság. Efölött általános a panasz és kesergés, és ezt kézzelfogható tények által kényszerítve, akaratuk ellenére is kénytelenek sokan elismerni.

Mínthogy továbbá az eredeti bűnnel beszennyezett emberi természet sokkal hajlandóbb a bűnre, mint az erényekre, az erkölcsiséghez szükségképp megkívántatik, hogy megzabolázzuk a lélek háborgó indulatait, s kívánságait alárendeljük az észnek. És ezen küzdelemben sokszor kell megvetnünk a földi javakat, el kell viselnünk a legnagyobb fáradalmakat és nehézségeket, hogy a győzedelmeskedő ész mindig megtartsa a fölényt. De a naturalisták és szabadkőművesek semmit sem hívnak abból, amit Isten kinyilatkoztatásából tudunk, tagadják, hogy az emberi nem ősatya vétkezett volna, s azt tartják, hogy az ember szabad akarata erejében meg nem fogyatkozott s nem hajlandó a rosszra. Sőt ellenkezőleg, annyira magasztalják a természet erejét és fenségét, hogy egyes-egyedül beléhelyezik az igazság kútforrását és szabályát annyira, hogy képzelni sem képesek, hogy indulataink megfélemezése s kívánságaink zabolázása végett folytonos harcra és csüggedést nem ismerő kitartásra van szükségünk. Innét van, hogy a test szenvedélyeinek oly sok csábót nyújtanak a minden illem és szemérem nélkül szerkesztett újságokban és könyvekben, s az érzékcsiklandó színi játékokban; a valóság (*verismus*) örve alatt ledér eszméket csempésznek be a művészetekbe; s ily módon kifinomult kieszelt fortélyal az elpuhult és kéjlegő testnek tápot nyújtva gyönyörérzékének hízelegnek, hogy annál könnyebben elaltassák az elcsábított erényt. És habár gonoszul cselekszenek is, abban mégis következetesek, hogy ellökvén maguktól a mennyei javak reményét, üdvüket a mulandókba helyezik és a föld rögéhez tapadnak.

Mindezt, amit mondottunk, megfelelően bizonyítják az általuk elejtett szavak, miknek nem annyira tartalma, mint vakmerősége lep meg. Miután pedig álnok és csalárd embereknek senki sem szokott oly szolgálilag engedelmeskedni, mint azok, kik a szenvedély uralma alatt egészen elfajultak s szellemileg megtörtek, olyanok sem hiányoztak a szabadkőművesek táborában, kik nyíltan hirdették, miszerint **minden módon arra kell törekedni, hogy a néptömeg tervszerűen a bűnök korlátlan szabadsága által kielégíttessék, hogy ezáltal bármilyen gonosztettekre eszközül szabadon fölhasználhassák.**

Ami a családi életet illeti, erre nézve a naturalisták tana következőkben foglalható össze. **A házasság a közönséges üzleti szerződések körébe tartozik, és joggal fölbontható a szerződő felek kénye-kedve szerint: a házasságügyi törvénykezés az államot illeti meg.** A gyermekek nevelése minden törekvésüket oda irányozzák, hogy azokat az életben is érvényre emeljék. Sok, mégpedig katolikus államban is, csak a polgárilag kötött házasságok érvényesek, másutt ismét a törvény megengedi a házassági kötelék felbontását, és ismét másutt arra törekednek, hogy a fölbonthatóság mielőbb megengedtesse s ekképp rohamosan oda jutnak, hogy a házasság mivolta s lényege egészen meg fog változni, s nem lesz egyéb állhatatlan s ingadozó viszonynál, melyet majd a bűnös kéjvágy megteremt, majd a változó fölbonthat.

A szabadkőművesek azonkívül **minden erővel arra törekednek, hogy az ifjúság nevelését is magukhoz ragadják**. Tudják ugyanis, hogy az ifjúság gyengéd lelkületét tetszésük szerint idomíthatják és kényük-kedvük szerint hajlíthatják, hogy ennél nincs alkalmasabb eszköz oly polgárok nevelésére, minőket ők óhajtanak. Amiért is semmi befolyást s felügyeletet sem engednek az egyház szolgáinak az ifjúság oktatására és nevelésére, s sok helyen máris keresztülvitték, hogy az egész nevelés világiak kezébe tétetett, hogy az erkölcsök képzésébe semmiképp sem folyjanak be ama legmagasabb és legszentebb kötetelmek, melyek az embert Istenhez fűzik.

Következnek az **állambölcseleti tanok**. Itt ismét azt vallják a naturalisták, hogy **az emberek mind egyenjogúak s semmiben sem különböznek egymástól**; természeténél fogva mindenki egyenlően szabad, senkinek sem áll jogában másnak parancsolni, és erőszakot követ el az emberi nemen az, ki a tekintélyt máshonnan származtatja, mint az emberektől. Minden tehát a szabad nép akaratától függ; **a nép a hatalom és jog viselője** olyannyira, hogyha a nép akarata megváltozik, az uralkodókat még akaratuk ellenére is szabad trónjaiktól megfosztani. Minden polgári jognak és kötelességnek kútforrása és alapja a nép és az újkor tanai szerint szervezett államhatalom. **Az államnak** azonkívül atheusnak, **vallástalannak kell lennie**; a vallások különféle alakjaiban, semmi ok sincs arra, miért részesüljön előnyben az egyik a másik fölött, miután azok különben is egyenértékűek.

S hogy mindezeket a szabadkőművesek is vallják s eszerint iparkodnak szervezni az államokat is, sokkal jobban ismeretes, semhogy bővebb bizonyításra szorulna. Régóta ugyanis minden erővel s eszközzel erre törekednek, s ezzel utat törnek azoknak, kik a legnagyobb szélsőségeket sürgetik, úgymint **a javaknak fölosztását és közösségét, a társadalmi osztályok és vagyonkülönbségek eltörlését**.

Mi tehát a szabadkőművesség s mily utakon jár, eléggé látható azokból, amiket röviden érintettünk. Főelveik annyira és oly szembetűnően ellenkeznek a józan ésszel, hogy azoknál károsabbak nem is képzelhetők. Örületes istentelenség s legvakmerőbb gonoszság ugyanis ki akarni irtani az Isten által alapított vallást, megsemmisíteni az ő örökké tartó egyházát s tizennyolc század után visszaállítani a pogányságot az ő erkölcsével és szokásaival. S nem kevésbé megdöbbentő s még kevésbé elviselhető dolog, hogy a Jézus Krisztus által kegyesen nyújtott jótéteményeket nemcsak egyesektől, hanem a családoktól és államoktól is elvonják; ama jótéteményeket, miket még ellenségeink is kénytelenek a legnagyobbak gyanánt elismerni. Az ily örületes és sötét szándékokból látni, hogy őket is ugyanazon engesztelhetetlen gyűlölet és bosszúvágy vezérli, melytől a gonosz szellem, a Sátán, Krisztus Urunk irányában ég. Éppúgy nem mondható egyébnek az emberiség meggyalázásánál és szégyenteljes bukásba való kergetésénél a szabadkőművességnek azon másik célja, mely nem egyéb, mint az igazság és becsületesség alapjának ledöntése és közreműködésük azokkal, akik oktalan állat módjára megengedhetőnek tartják mindazt, ami nekik tetszik. Még inkább növelik a bajt ama veszélyek, melyekkel úgy a családi tűzhelyet, mint az államot fenyegetik. Mint ugyanis más alkalommal kimutattuk, a házasságot minden nép mindig szent és vallási intézménynek tekintette, melynek kötelékét fölbontani tiltják az isteni törvények. Kimutattuk, hogy ha szabad a házasságot fölbontani, szükségképpen megzavartatik a családi élet s folytonos viszályok színterévé válik; elveszti méltóságát a nő, s bizonytalanná lesz a gyermekek sorsa. – Semmit sem törödni a közéletben a vallással, az állam ügyeinek vezetésénél, a kormányzásnál semmi tekintettel sem lenni Istenre, mintha az nem is léteznék, oly vakmerő istentelenség, amilyent még a pogányok sem ismertek, akik annyira át voltak hatva isteneik létezésétől és a nyilvános vallás szükségességétől, hogy könnyebben képzeltek el egy várost alap, mint államot Isten nélkül. És valóban, az emberi társadalom, melyre

természetünknel fogva utalva vagyunk, Isten, annak teremtője által rendeltetett s mindazon számtalan javak, melyekben a társadalom bővelkedik, Őbenne, mint legfőbb okban és kútforrásban bírják minden erejüket és tartósságukat.

Ennélfogva valamint az egyeseket, éppúgy az államokat is maga a természet szava inti, hogy Istent tiszteljék és imádják, mert tőle nyerték létüket és ennek javait. Éppen ezért nemcsak jogtalanságot és oktalanságot követnek el, hanem képtelenségbe is esnek azok, akik a társadalmat minden vallási kötelektől függetleníteni akarják. Mivel pedig az ember Isten által társas életre van teremtve, s a kormányhatalom oly szükséges kapcsa a társadalomnak, hogy ez anélkül okvetlenül fölbomlanék, szükségképpen következik, hogy a hatalom tekintélye ugyanattól származik, akitől származott maga a társadalom. Amiből ismét önként folyik, hogy az, aki a hatalmat gyakorolja, akárki is legyen az, Istennek szolgája. Amiért is a törvényes hatalom igazságos intézkedéseinek éppúgy kell engedelmességet, mint a világot kormányzó Isten akaratának, mert így követeli ezt az emberi társadalom rendeltetése és célja, és egyenesen ellenkezik az igazsággal azon állítás, mintha a népnek tetszése szerint szabad volna megtagadni az engedelmességet. Hasonlóképpen senki sem kételkedik abban, hogy az emberek, tekintve közös eredetüket és természetüket, közös végcéljukat és az abból eredő kötelességeket és jogokat, mind egyenlők. Mivel azonban nem lehet mindegyiknek egyenlő képessége, s egyik a másiktól a lélek és a test tulajdonságaira nézvést is különbözik, s mivel az egyes emberek hajlamaiban, akarat- és természet megnyilvánulásaiban számtalan különféleséget észlelünk, semmi sem ellenkezik annyira a józan ésszel, mint azt akarni, hogy mindannyian egy és ugyanazon hivatásnak éljenek, és az emberi társadalom az osztályok eltörlésével, a teljes egyenlőség szabályai szerint szerveződjék. Amiként az emberi test, ha azt a maga egészében tekintjük, különböző tagokból áll, amelyek alakjukra és rendeltetésükre nézve különböznek ugyan egymástól, együttesen azonban összehangzó egészet képeznek, mely kellemesen hat a szemre, üdvösen működik s okvetlenül szükséges is: éppígy az emberi társadalomban megszámlálhatatlan az egyes osztályok közötti különbség, miket ha mind egyenlőknek tekintenénk, s ha a saját akaratát mindenki szabadon érvényesíthetné, az állam valóságos torzképet mutatna; ellenben ha különféle rangfokozatokba osztva, törekvéseikben, iparkodásaikban mindegyik saját hivatásának körén belül a közös jónak előmozdítására egyesülnek, jól rendezett és a természeti törvénynek is megfelelő állam képét tüntetik föl.

Egyébiránt a fölemlített forradalmi tévelyekből a polgári társadalomra a legnagyobb veszély származhat. Mert eltűnván az Isten és törvényeinek félelme, az emberek megvetik a fejedelmek tekintélyét, és ha megengedjük a zendüléseket s minden vágy szabadon kielégíthető, akkor csak a büntetés félelme fogja fékezni az embereket s ez szükségképpen a fönnálló társadalmi rend gyökeres felforgatását fogja maga után vonni. Sőt, csakugyan ezt akarják s ezen törlik a fejüket a jelen társadalom megrontásán fáradozó **kommunisták és szocialisták** egyesült seregei. Ne mondja **a szabadkőművesség**, hogy ezeknek a szándékaitól idegen, mert hiszen **elveiket javallja s tanainak lényege közös a vagyonközösség hirdetőivel**. Ha nem rögtön vagy nem is mindenütt esnek ezen végletekbe, nem elveiknek s nem is nekik lehet ezt tulajdonítani, hanem az isteni vallás hatalmának, melyet kioltani nem lehet, és a józan emberek azon részének, kik a titkos társulatok rabságától irtózva, örült igyekezeteiknek állhatatosan ellenállnak.

Vajha az emberek gyümölcséről ítélnék meg a fát s megismernék így a minket fenyegető romlást, s látnák a jövőben rejlő veszélyeknek magvát és kezdetét. Az ellenség ravasz és álnok: itt a népnek, amott a fejedelmeknek hízeleg, mindkettőt szép szavakkal hitegeti és fogva tartja.

A királyokhoz a barátság örve alatt közeledvén azt akarják a szabadkőművesek, hogy a királyok segédkezet nyújtsanak nekik a katolicizmus elnyomásában, és hogy erre mindinkább ösztönözzék, azt a megátalkodott rágalmat hirdetik, hogy az Egyház bitorolni akarja a fejedelmek jogait. Uralmukat ilyen módon biztosítván, **vakmerően kezükbe kerítették az állami hatalmat, aláásták a birodalmak alapjait**, sőt, készek voltak üldözni, meggyalázni, elűzni a fejedelmeket, mihelyt másképp intézkedtek, mintsem nekik tetszett. Hasonlóképpen hálózták be a népeket is. **Tele torokkal szabadságot és jólétet hirdetve azt állították, hogy az Egyház és a fejedelmek az okai a nép szolgaságának és szegénységének, azután a népnek odakiáltották, hogyha sorsán javítani akar, mindkettőt ostromolja, megdöntse.** Mindazonáltal a kilátásba helyezett dolgokra nézve, nagyobb volt a remény, mint az eredmény, sőt inkább elnyomatván a nép, nyomorúságában még azon vigasztalást is kénytelen nélkülözni, melyben a keresztény intézmények mellett könnyen és bőven részesülhetett volna. Ámde mindazok, akik az istenileg megállapított rend ellen föllázadnak, kevélységükért rendesen úgy büntetnek, hogy éppen ott bukkannak nyomorra, ahol áldást vártak s merész vágyaiknak megfelelő életet.

Az Egyházat pedig, mivel azt tanítja, hogy az emberek elsősorban Istennek, a Legfőbb Királynak tartoznak engedelmeskedni, azon hamis váddal illetik, mintha a fejedelmek hatalmát irigyelné vagy azok jogaiból részt követelne. Pedig az Egyház lelkiismeretbeli kötelességnek hirdeti azt, hogy az államnak megadjuk, ami őt megilleti. Hogy pedig az állami hatalmat Istentől származtatja, ezzel a királyok tekintélyét csak növeli és a polgároknak a hatalom iránti hűségét és kegyeletét nem kis mértékben fokozza. Az Egyház a béke barátja, az egyetértés ápolója, mindenkit anyai szeretettel ölel fel, és egyedül a halandók üdvét tartja szem előtt; azt tanítja, hogy az igazságnak karöltve kell járnia az irgalommal, az uralomnak a méltányossággal, a törvénynek a mérséklettel; tiltja a jogsértést, parancsolja a közrend fenntartását, és a szegények nyomorát magánúton éppúgy, mint társadalmi úton enyhíti. „Ámde – mondja Szent Ágoston – sokan azért vélik vagy akarják elhítenni, hogy a keresztény tan a közjót elő nem mozdítja, mert nem akarják, hogy ennek erős alapján nyugodjék az állam, hanem inkább a gonosz tettek büntetlenségén.” Ezeket látva, az illenek a bölcs állami hatalomhoz, és a közjó érdekében üdvös is volna, ha a fejedelmek és népek nem szövetkeznének a szabadkőművesekkel az Egyház megrontására, hanem inkább az Egyházzal a szabadkőművesek támadásainak visszaverésére.

Bármi történjék is, Tisztelendő Testvérek, ezen súlyos és általánosan elterjedt bajjal szemben a mi kötelességünk kutatni a gyógyszereket. És mivel meg vagyunk győződve, hogy a legjobb és legalkalmasabb gyógyszer isteni vallásunk hatalmában rejlik, melyet a szabadkőművesek annál inkább gyűlölnék, minél inkább irtóznak tőle, azért azt hisszük, hogy ez a legelső védőszer a közös ellenséggel szemben. Ennélfogva, **amit elődeink, a római pápák a szabadkőművesek céljainak és törekvéseinek megakadályozására határoztak, amiket az ő társulataiktól való őrizkedés és tartózkodás céljából szentesítettek, mindazokat mi is egyenként és összességében jóváhagyjuk és apostoli tekintélyünkkel megerősítjük.** Mindenek fölött pedig bizván a keresztények engedelmisségében, mindenkit saját üdvösségére kérünk, hogy tekintse vallásos kötelességének híven megtartani mindazokat, amiket az apostoli szentszék ez ügyben előír.

Titeket pedig, Tisztelendő Testvérek, kérve kérünk, hogy velünk egyesülve minden módon iparkodjatok kiirtani ezt a társadalom minden rétegét rágó mérget. Vegyétek oltalmatok alá Isten dicsőségét, felebarátaink örök üdvösségét, miket ha küzdelmeitek céljául fogtok tekinteni, nem hagy el titeket sem az erély, sem a bátorság. Bölcsességtekre bízunk annak megítélését, mi módon hártandók el az akadályok. De miután állásunk tekintélyéből folyó

kötelességünk, hogy e tekintetben alkalmas segédeszközöket is nyújtsunk, a következőket tartsátok szem előtt.

Először is minden takargatás nélkül ki kell mutatni, miben áll a szabadkőművesség: szóval tettel, pásztorlevelekkel föl kell tárni az ilyen társulatok fogásait, csábszereit, véleményeik gonoszságát, tetteik utálatos voltát. Több elődünk is már sokszor kimondotta, hogy **aki katolikus hitét és lelkének üdvét szíven viseli, semmi szín alatt sem lehet tagja e társulatnak**. Ne csaljon meg senkit a szabadkőművesek csalfa hírneve, mert ha úgy látszik is, hogy nem kívánnak olyasmit, ami a vallás és erkölcs szentségével ellenkezik, mégis, mivel a társulat egész lényege és célja bűnös és gonosz, velük társulni, terveiket előmozdítani semmi szín alatt sem szabad.

Továbbá kitartó tanítás és lelkesítés által a nép zömét arra kell bírni, hogy a vallás igazságait szorgalmasan tanulni igyekezzék; evégből nagyon ajánljuk, hogy korszerű iratokkal, szentbeszédekkel, azon szent igazságok elemeit magyarázzátok, melyek a keresztény bölcséletet alkotják. Ezzel azt érzük el, hogy az emberek elméje a tudomány segítségével kijózanodik, s a tévely sokféle alakjai, a bűn különféle csábítása ellen megizmosodik, főleg napjainkban, amikor oly nagy az írásban a szabadosság s oly kielégíthetetlen a tanulási vágy. Ez bizonyára nehéz munka, de segítségetekre lesz a papság, ha törekedni fogtok odahatni, hogy egyrészt erkölcsös életet éljen, másrészt a tudományokban is jártas legyen. Ily fontos és dicső cél azonban azon világi férfiak közreműködését is kívánja, kik a vallás és haza szeretetét jámborsággal és tudománnyal egyesítik. Így tömörítvén az erőket, arra törekedjete, Tisztelendő Testvérek, hogy **az emberek az Egyházat megismerjék és szeressék**, mert hiszen minél jobban ismerik, minél nagyobb lesz az iránta való vonzalom, annál inkább kerülnek s megutálják a titkos társulatokat. Mindezekért élve a kedvező alkalommal, megismételjük, amit máskor előadtunk. Szükséges, hogy **Szent Ferenc harmadik rendjét, melynek fegyelmét mérsékeljük, ápoljátok és terjesszétek**. E rend alapítójának ugyanis az volt a célja, hogy az embereket Krisztus követésére, az Egyház szeretetére és a keresztény erények gyakorlására buzdítsa és serkentsse; ennél fogva sokat tehet a vészterhes társulatok mértélyének kiirtására is. Terjedjen tehát mindinkább napról-napra ezen szent egyesület, mert sok üdvös eredménye lesz; elsősorban pedig az, hogy az emberek a szabadság, testvériség és jogegyenlőség áldásait élvezni fogják. Nem azt, melyet a szabadkőművesek fonákul kigondoltak, hanem azt, amelyet Krisztus Urunk szerzett az emberiségnek s amelyet Szent Ferenc követett. Az „Isten fiainak” szabadságát értjük ez alatt, mely által sem a Sátánnak, sem a kéjváagnak, ezen legkegyetlenebb zsarnoknak nem szolgálunk; olyan testvériséget, melynek eredete az Istenben, mindenek teremtőjében és atyjában van, olyan egyenlőséget, mely az igazság és a szeretet alapjain nyugodva az emberek között minden különbséget meg nem szüntet, hanem az élet, a kötelességek, a törekvések különféleségéből azon bámulatra méltó egységet, összhangzatot hozza létre, mely az államnak hasznára van, s méltóságát emelni.

Harmadszor, elődeink bölcsen egy intézményt hoztak létre, mely időközben szünetelt ugyan, de amely a jelen időben mintául szolgálhat. Az ipariskolákat és ipartársulatokat értjük, melyek a vallás vezetése mellett, éppúgy alkalmasak a vagyon, mint a tiszta erkölcs védelmére. Ezen társulatok hasznát, amint sok időn keresztül s nagy megpróbáltatások között élvezték őseink, kétség kívül korunk is érezni fogja, annál inkább, mert nagyon is alkalmasak a titkos társulatok hatalmának a megtörésére. A nyomorban sínylődő iparosok amellet, hogy helyzetüknél fogva leginkább rászorulnak a szeretetre és a vigasztalásra, a titkos társulatok csalárdságainak, álnok csábításainak és fogásainak is leginkább ki vannak téve. Ezért irgalmas kegyelettel és a jó társulatokba édesgetni kell őket, hogy elkerüljék a rosszakat. Ennélfogva nagyon szeretnők, ha ezen egyesületek, idomulva a mai időkhöz, a püspökök védnöksége

alatt, a nép üdvére ismét behozatnának. S nem csekély örömünkre szolgál, hogy sok helyen ily társulatok s védnöki egyesületek máris életbe léptek, s céluk az, hogy egyrészt a szegények tisztességes osztályát segítsék, gyermekeiket, családjukat védőszárnyaik alá vegyék és oltalmazzák, másrészt a vallás tanait és annak gyakorlását, az erkölcsök tisztaságát megvédjék. Nem lehet elhallgatnunk e helyen azon **dicső társulatot** sem, **mely Szent Vince nevét viseli**, s amely az alsó néposztály sorsának javítása körül oly sok érdemet szerzett s általános példa gyanánt tündöklök. Ismert, hogy mit művel ez a társulat s mit akar: minden törekvése odairányul, hogy a szegényeknek és szerencsétleneknek sok leleményességgel és csodálatos szerénységgel segílyt nyújtsion; s minél kevésbé akar látszani, annál közelebb áll a keresztény szeretethez s annál üdvösebben enyhíti a nyomort.

Negyedszer, hogy céljainkat annál könnyebben elérjük, kiváltképpen kegyeletes gondjaitokba ajánljuk a fiatal nemzedéket, a társadalom reményét. A legfőbb súlyt ennek tanítására fektessétek: soha ne véljétek elegendőnek az örökösödést, hogy **az ifjúság azon iskolákba ne járjon, melyekben őket a titkos társulatok mételyes szelétől féltetni kell**. Szülők, hitoktatók, lelkészek a keresztény tanítás alkalmával intsek, figyelmeztessék a gyermekeket és tanítványokat, hogy milyen kárhuzatos társulatok ezek, hogy idejekorán megismerjék az álnok és ezerféle fogásokat, melyeket használnak, hogy az embereket törbe ejtsék. Sőt, akiknek kötelességük az ifjúságot a szentségek fölvetelére előkészíteni, jól teszik, ha a gondjaikra bízott ifjakkal megfogadtatják, hogy szüleik tudta és akarata, lelkipásztoruk fölszólítása és gyóntatójuk tanácsa nélkül soha semmiféle társulatba be nem lépnek.

Mindazonáltal jól tudjuk, hogy ezen közös törekvésünk, mellyel az Úr szőlőjéből a kárhuzatos magvakat kitepni igyekszünk, csakis akkor lesz foganatos, ha az Úr kegyesen megsegít. ennél fogva sohase szünjünk meg kérni az Ő segítségét, és pedig oly hévvel, amilyet a veszély és a szükség nagysága igényel. Arcátlanul viseli magát, **elért eredményével dicsekszik a szabadkőművesség, vakmerősége immár nem ismer határt**. Tagjai mind ádáz szövetségre léptek s titkos egyetértésben működve egymást nagyobb gonoszság elkövetésére bátorítják. Ily iszonyú támadás hasonló védelmet kíván; tudniillik, hogy a jók együttesen imádkozzanak és azon legyenek, hogy egy mindent felölelő ima- és cselekvési társulatot alakítsanak. Arra kérjük tehát híveinket, hogy egy szívvel, egy lélekkel az elhatalmasodó társulatok rohama ellen rendületlenül megálljanak. Buzgó fohászokdással emeljék esedező kezeiket Istenhez, hogy a keresztény név ismét dicső legyen és virágozzék, az Egyház visszanyerje szabadságát, a tévelygők észre térjenek; a tévely az igazságnak, a bűn az erénynek helyet engedjen. Védőnk és **szószólónk legyen a Boldogságos Szűz Mária**, az Isten Anyja, ki fogantatása legelső pillanatában legyőzte a Sátánt, s kérjük Őt, hogy legyen kegyes megmutatni erejét azon szekták ellen, melyekben a Sátán álnoksága és szilaj gonoszsága új erőt nyer. Esedezzünk az égi angyalok fejedelméhez, **Szent Mihályhoz, aki a pokoli ellenséget elűzte**, továbbá Szent Józsefhez, Szűz Mária jegyeséhez, az Egyház égi pártfogójához, Péter és Pál főapostolokhoz, kik a kereszténység buzgó terjesztői s legyőzhetetlen védői. Ezeknek pártfogása és a közimák állhatatossága által reméljük, hogy Isten ezen súlyos megpróbáltatások között kegyesen segíteni fog a társadalmon.

Az isteni áldások és kegyelmek zálogát, apostoli áldásunkat szívünk teljéből adjuk, Tisztelendő Testvérek, rátok, a papságra, és a gondjaitokra bízott keresztény hívekre.

Kelt Rómában, az 1884. év április 20-án, pápaságunk hetedik évében.

XIII. LEÓ PÁPA